

Abonnementprijs per 3 maanden
Voor Amsterdam f 2.50.
Buiten Amsterdam, franco f 2.90.
Enkele Nr. 5 Cents.

De Standdaard

Advertentie:
van 1 tot 6 regels f —.30.
Iedere regel daarenboven f —.15.
Aanvragen of vermelding
van lieftogaven f —.10 per regel.

Nogentienste Jaargang.

Amsterdam, Vrijdag 21 Maart.

Directeur-Uitgever: J. A. WORMSER

Dit Nummer bestaat uit TWEE bladen.

Geabonneerden op DE STANDAARD wordt beleefdelijk verzocht, de abonnementsgeldten over het kwartaal, eindigende 31 Maart a.s., ten bedrage van f 2.90, per postwissel over te maken.

Zij, die behalve DE STANDAARD ook DE HERAUT ontvangen, zullen, ter vermindering van extra onkosten, mij verplichten door het daarvoor verschuldigde bedrag, zijnde f 1.20, tegelijkertijd toe te zenden; dus tezamen f 4.10.

Op ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

J. A. WORMSER,
Directeur-Uitgever.

Amsterdam, Maart 1890.

Tusschen twee vuren.

IV. (Slot).

Volgt nu uit hetgeen we aanvoerden, dat de Antirevolutionaire partij, zoo haar tijdelijk saamgaan met buurman rechts een einde neemt, dan op stel en sprong bij buurman links moet aankloppen?

Dit niet.

Dat deed Groen van Prinsterer, toen hij in 1866/69 met de Triple-alliantie brak, evenmin. Wetende wat kracht in het vaandel school, liet hij de toenmalige Antirevolutionaire Kamerleden rustig met het Kabinet Van Zuylen-Heemskerk voorttobben; sloot zich bij niemand aan; maar ging alleen in het land staan, en was reeds dankbaar, toen bij de eerstvolgende stemdebates een drievoudig stemmen uit alle oorden des lands voor het vaandel partij kozen.

Het is dus zeer wel denkbaar, dat de Antirevolutionaire partij ook thans weer in soortgelijke positie kon geraken, en haar vertegenwoordigers in de Tweede Kamer tot een tiental zag slinken. Tot een tiental, niet omdat haar cijfer onder de kiezers slechts een tiende bedraagt, maar overmits ons ongelukkig kiesstelsel, niet gedogen zoude, dat we onze krachten uit onderscheidene districten combineerden, en dienvolgens een tiental andere zetels, dat ons naar billijkheid toekwam, tijdelijk in andere handen zoude overgaan.

Zulk een toekomst achten we volstrekt niet ondenkbaar, en zoödra ons geen andere keuze bleef dan tusschen tien zetels met eere of dertig zetels met schande, vertrouwen we, dat geen enkel goed Antirevolutionair, 't zij in 't zij buiten de Kamer, bij die keuze aarzelen zou.

Maar toch dient een tijdelijk aansluiten aan buurman links in consideratie genomen.

Er staan toch op ons program onderscheidene punten, waarvoor niet zelden veel warmer sympathie betoond werd van liberale en radicale zijde, dan van den kant van Rome. Zoo b. v. in het kerkelijke, het militaire, het electorale en het koloniale vraagstuk.

Ons Calvinistisch volk heeft het in kerkelijke aangelegenheden oudtijds op Roomsche wijs beproefd, door, gelijk het nu nog in Spanje en Portugal is, Kerk en Staat officieel en zeer intiem te verbinden. Nu echter de uitkomst ons geleerd heeft, dat deze inneming van den Staat nooit anders strekte dan om het geloof van de Kerk tegen te staan en het ongelooft te sterken, won almeer de overtuiging veld, dat hoe eer hoe beter, aan deze bemoeiing en inneming van den Staat een einde behoort te komen, niet door een *ausgemeinde* maar door *wezenlijke* scheiding.

Het is ons daarbij niet te doen om geld te misgunnen aan wie thans geld trekt, maar wel eischen we, dat er finale afrekening plaats hebbe; dat voorts, alle belemmering voor het leven der kerken door de Overheid worde weggenomen; en dat het publiek karakter der kerken gehandhaafd blijve in een kerkelijk collegie, uit alle kerken saamgesteld, om bij zaken, die de religie raken, de Overheid te dienen van advies.

Nu schijnt het, dat onze Roomsche medeburgers hietoe niet willen medewerken, maar dat voor deze hervorming wel steun te vinden is bij hun tegenpartij; niet voor zoover deze reeds beschikkelijk, maar voor zoover ze nog frisch is.

Evenzoo dunkt het ons plichtmatig, op militair gebied onze defensie op zulk een

wijs in te richten, dat, moet Nederland eens vallen, het dan valle met eere; en daarom en daarom alleen voerden we reeds sinds 1878 het pleit voor persoonlijke dienstplicht. Loting eischen we daarbij volstrekt niet. En kon men de vrijstellingen zoó uitbreiden dat alle niet vrijgestelden dienstplichtig wierden, ons zou dit wel zijn. Zelfs zou er onzerzijds geen bedenking tegen rijzen, zoo bij dit stelsel voor een dienstplichtige een vrijgestelde in dienst trad, mits uit dezelfde klasse der maatschappij als waartoe hij zelf behoorde.

Maar ook hierbij stuiten we van Roomsche zijde op hevig verzet. Algemeenen dienstplicht acht men financieel te drukkend. Loting wil men dus behouden. Maar dan ook loting met remplacering en remplacering uitsluitend uit de lagere klasse der maatschappij. En terwijl Rome op dit punt niet in schikking schijnt te kunnen treden, vinden we ook voor deze materie warme sympathie bij haar tegenpartij.

En even hetzelfde geldt van de *electorale* quaestie. Steeds voerden wij het pleit voor een ruimer kiesrecht. Nog altoos een gulden onder Thorbecke. Huismans-kiesrecht ware ons het liefst, en een verademing zou ons de wet zijn, die het kiesrecht gunde aan elk man, die, door zonder bedeling een gezin te onderhouden, het merk van *welstand* droeg, en door zelf in een geheim lokaal zijn biljet in te vullen, blijk gaf van *ontwikkeling*.

Doch ook op dit punt keert Rome zich tegen ons. Onze Roomsche medeburgers geven aan een zeer beperkt kiesrecht de voorkeur, en krijgen kippetjesvel, als ze van zulke denagogische utopieën hooren. Waar tegenover staat, dat velen bij hun tegenpartij niet ongenegen zouden zijn, deze van Antirevolutionaire zijde voorgeslagen regeling te accepteren.

Zoo nu waren in gelijken zin op koloniaal en finantieel terrein onderscheidene artikelen van ons program aan te geven, die onze Roomsche medeburgers volstrekt niet beamen, veeleer bestrijden, en waarvoor op sympathie te rekenen is bij andere groepen in het land.

In de sociale quaestie had het anders kunnen zijn, maar ook op dit terrein bepaalt de Roomsche politiek zich ten onzent tot het volgen van de voorstellen, die na veel tegenstribbelen van gematigd-liberale zijde geformuleerd zijn.

Voor praktische samenwerking met de Roomsche staatspartij blijft daarom nog wel genoeg over; maar voor energieke samenwerking toch een te magere lijst van wederzijds *geformuleerde* denkbeelden.

Beiderzijds wil men natuurlijk zorg dragen, dat de winst, op het terrein der lagere school behaald, niet weer in de waagschaal worde gesteld, maar zoo mogelijk nog worde uitgebreid. Beiderzijds eischt men splitsing der vijf meervoudige districten. Beiderzijds is men tegen de instandhouding op kosten der burgergemeenschap van Theologische faculteiten, die niet zijn wat ze heeten, en niet heeten wat ze zijn. Beiderzijds is men voor doorvoering van het beginsel van het vrije onderwijs ook op middelbaar en hooger terrein. En eindelijk is men beiderzijds voor handhaving van de eere der religie zoo in Nederland als in de Koloniën. Waar dan nog bij komt, dat men in de principieele politiek over den oorsprong en de majesteit van het gezag meest voor gelijke opvatting ijvert.

Uitgenomen echter de splitsing der steden voor het kiesrecht, is de Roomsche staatspartij nog op geen van deze punten tot het *formuleren* van bepaalde denkbeelden gekomen, en beschouwt het uit de gemeenschappelijke actie opgekomen Kabinet het dan ook geenszins van zijn roeping, om daarin handelend op te treden.

Voor de stembus van 1891 is het dus de vraag, of het gelukken zal, saam met de Roomsche Staatspartij een wel omlijnd program vast te stellen, dat werk geeft voor een periode van vier jaren, en kans biedt op slagen.

Gelukt dit, dan ware samenwerking op beter gezegden voet ook in en na 1891 zeker alleziens denkbaar.

Maar slaagt men hier niet in, dan zal de Antirevolutionaire partij hebben te overwegen, welke van deze twee het raadzaamst is; hetzij om zonder eenige samenwerking eenvoudig haar eigen program van actie vast te stellen, en daarop het stembuspleit te voeren; hetzij om verbintenis aan te gaan met hen, die haar program op bepaalde punten willen steunen.

Doch wat in geen geval kan is, om nogmaals een vierjarige periode van samenwerking tegen te gaan, zonder dat vooruit vaststaet, wat men in deze periode van vier jaren doen zal.

Dit toch zou uitloopen of op een afdoen van allerlei, waarbij geen beginsel in het spel kwam, en wat deswege door een *Cabinet d'affaires* evengoed kon verricht, of wel op een aanvatten, van principieele onderwerpen van wetgeving, maar die dan nogmaals, evenals nu de militaire quaestie, plotseling de quasi-bondgenooten tegen elkaar in het harnas zouden jagen, om aldus alle regeerkraacht te verlammen.

*. Al critieker.

De ons vijandige pers heudet maar niet op te jubelen over de nederlaag, die de Antirevolutionaire partij h. i. bij de gehouden interpellatie leed.

Thans is weer het *Dagblad* aan het woord. In alles, zoo oordeelt dit conservatief orgaan, triomfeerde bij deze interpellatie zijn wensch en inzicht, en wierd de Antirevolutionaire partij in den hoek geduwd.

Zelfs legt dit blad er nadruk op, dat de nieuwe Minister van Koloniën ook wat het Christelijk karakter onzer natie in Indië betreft „een ontzettend groot verschil” in zijn houding toonde met de houding door Mr. Keuchenius aangenomen.

De redactie schrijft toch:

„Over de Zendingquaestie liet de Minister zich voorzichtig uit. Niemand kon van hem verwachten of eischen, dat hij het feitelijk Christelijk karakter van de Regeering zou verdoochen. Maar het verschil tusschen zijn adviezen en die van Mr. Keuchenius over datzelfde onderwerp was ontzettend groot.

De betekenissen zijner verklaringen in dit opzicht heeft hij zoo onduidelijk mogelijk toegelicht door de tegenstelling: het Kruis of de Halve Maan, als stembus, zonder voorbehoud te wraken. De *Standaard* ontving daarin — en wij wenschen het vaderland daarmee geluk — een zeer nuttige en onmisbare les. Tegen een der elementen van de ultra-Calvinistische agitatie-politiek protesteerde baron Mackay op energieke wijze.

Deze overeenstemming — ook gebieken met betrekking tot de oplossing, welke de crisis, in tegenstelling met den *Standaard*, volgens den Premier, moest nemen — tusschen het hoofd van het Bewind en het *Dagblad*, kan nu wel door de *Standaard* en verwante organen worden bemaanteld, maar zij blijft niettemin waar.

Het verder beleid van baron Mackay, ook als Minister-President, zien wij dan ook — gelijk wij trouwens onmiddellijk verzeekeren, na de oplossing die de crisis voad — met vertrouwen te gemeet.”

Duidelijker kan het niet. Baron Mackay heeft zich geheel geuit, gelijk het *Dagblad* dit deed. Niet alleen Keuchenius is losgelaten, maar ook diens standpunt prijsgeslagen. In elk opzicht heeft de Minister het orgaan van zijn eigen partij afgewezen. Wij zijn in den hoek gezet, en de Conservatieven in den trant van het *Dagblad* blazen victorie.

Zelfs ten opzichte van den heer Lohman acht het *Dagblad* zich aan een hoogen juichtoon te mogen wagen.

Ook de Minister Lohman is reeds omgemeed in een *would-be* *Dagblad*-Conservatief. Hoort slechts:

„Maakten de liberalen *fiasco*, de *Standaard* heeft waarlijk ook geen reden, al zal hij een igoed gezicht zetten bij kwaad spel, tot warme ingenomenheid met het interpellatie-debat.

De „linkerman” Lohman toonde zich toch, Minister geworden, „rechterman” zoo goed als men maar wenschen kan.

Zoo onduidelijkzinnig mogelijk heeft hij immers verklaard, dat hij zich niet in alles gebonden rekent door hetgeen hij als Kamerlid en pamfletist sprak of schreef.

Zich geheel plaatsende op het standpunt, dat wij in ons artikel: *Bereidheid* f als dat van een Minister des Konings aanwensen, toonde de heer Lohman te beseffen, „dat hij in het Kabinet niet zit als leider eener partij, (den linkervleugel van de antirevolutionaire richting), maar als dienaar der Kroon, welke boven de partijen staat”, en dat de *Standaard*-wenschen hem niet langer binden, daar hij nu met de *nationale* wenschen heeft rekening te houden.”

Mr. Lohman bleek dus te bezitten die vlottende natuur, welke wij hem toeschreven en van welke de *Standaard* wellicht niet bij den heer Lohman had gedroomd.

Dat de heer Lohman, met zijn zeldzaam talent, nu hij zich zoo volkomen doorziet, bewees van zijn taak en roeping als Minister, groote diensten aan 't vaderland kan bewijzen, zullen wij wel niet behoeven te verzeekeren.

Over heel de linie is dus de Antirevolutionaire partij bij de interpellatie teruggeslagen. Ze is Mackay, ze is Lohman, ze is haar vaandel, ze is haar positie, ze is alles kwijt.

En het *Dagblad* beklimt zijn segekar, om zijn intocht in het regeeringskasteel te houden.

Toch darven we het *Dagblad* voorspellen,

dat het juist door deze belachelijke uitbundigheid zijn eigen zaak bederft.

Nu toch dringt het blad het Ministerie tot nadere verklaring, daar uiteraard onze tegenspraak nu niet meer helpt.

Van ons toch heet het nu, dat wij onze nederlaag zoeken te bedekken.

Dubbel spijtig is het hierom, dat de regeering bij de interpellatie niet terstond op afsnijding van dergelijk misverstand bedacht is geweest.

Nu toch publiek in de omgeving van het Kabinet wordt rondverteld, dat niet alleen Keuchenius, maar ook zijn Christelijk beginsel is losgelaten, zou dit gerucht niet ons deren, (wat er niet toe deed) maar het zedelijk-prestige van het Kabinet zelf voor altoos ondermijnen.

Als de papieren van het Kabinet bij het *Dagblad* naar boven gaan, dalen ze in dezelfde mate bij ons Christelijk volk.

*. Portierij.

Van onderscheidene kanten ontvangen we de vraag, of de correspondentie van de Besturen van de Bijzondere scholen met de autoriteiten vrij van port is.

Dit punt is nog niet uitgemaakt.

Men zal daarom o. i. wijs handelen met frankeren te beginnen, en intuschen kunnen één of meer Besturen bij de Regeering explicatie vragen, en is die explicatie gevolgd, dan zal het recht zich van zelf uitwijzen.

Zonder uitdrukkelijke vrijstelling is men natuurlijk tot betaling gehouden.

Out de Pers.

Belastinghervorming.

Velerlei beschouwingen zijn den laatsten tijd geleverd over het belastingvraagstuk, waarbij tegemoetkoming in den nood der gemeenten meestal het uitgangspunt was. Die nood, men weet het, is vooral groot in Friesland en heeft de Staten dier Provincie er voor een groot jaar reeds toe geleid, om in een adres aan den Koning op het onhoudbare der bestaande toestanden te wijzen. Daarin haalden ze o. a. aan, hoe van de 19 gemeenten boven de 8000 zielen er in 1886 slechts één was, waar de directe plaatselijke belasting minder dan 4 percent van het zuiver belastbaar inkomen bedroeg, nl. Leeuwarden, waar zij op 8.95 percent was bepaald. In 8 van deze 19 gemeenten bedroeg zij tusschen 5 en 6 pCt.; in 9 tusschen 6 en 9, in één gemeente, Westdongeradeel, was zij tot 10.31 pCt. gestegen. Toch onthielden de Staten zich, om een in bijzonderheden uitgewerkt plan aan de hand te doen; ze achtten dan hun roeping niet, maar lieten aan de wijsheid van Regeering en Volksvertegenwoordiging een beslissing over.

Vergeets hoopten ze niet op die „wijsheid”, temminste wat dit laatste lichaam betreft. De voorstellen der vijf, misschien wel met goede bedoeling ingediend en nu juist in behandeling genomen, strekken er ten bewijze van. Maar bijster groot is de kans niet dat ze aangenomen worden, en wat brengen ze dan nog voor de gemeenten? In die wetenschap hebben eenige liberale persorganen inmiddels naar een oplossing van het moeilijke probleem gezocht; of ze geslaagd zijn willen we hier niet uitmaken; alleen zij het resultaat van hun zoeken mededeeld.

De plannen der N. Rott. komen op het volgende neer:

Aan de gemeenten moet vergund worden een aanmerkelijk hooger aantal openten te heffen op de grondbelasting, en wel 70 in plaats van 40 op de gebouwde en van 10 op de ongebouwde eigendommen. Vervolgens een zeker aantal openten, stel 20, van het patentrecht, vooral om hen te treffen, die elders wonen, doch in de gemeente hun bedrijf uitoefenen. Dit echter als overgangsmaatregel om te komen tot een zelfstandige belasting op de bedrijven. Hoofdelijke omslag of inkomstenbelasting moet daarbij hoeksteen blijven van het gemeentelijk belastingstelsel, waarbij de openten op het patentrecht in mindering konden komen van den aanslag. Eindelijk moest de gemeente de bevoegdheid hebben het stelsel van licenses uit te breiden (bijv. voor koffiehuizen en sigarenwinkels). In dit stelsel zouden dan voor het Rijk de openten op grond- en patentbelasting verdwijnen, terwijl de N. R. Ct. de rechten op overdracht van onroerend goed tot 3 pCt. zou willen beperken. Om in het daarvoor ontstane tekort van 6 miljoen te voorzien, kon de grondbelasting van 11 tot 13 miljoen verhoogd worden, en kon verder een rentebelasting geheven van alle inkomens, niet uit grond of uit bedrijven genoten. Deze belasting moest niet progressief zijn, moest ruime vermindering vergunnen voor kinderen, en eerst aangevallen bij een inkomen van ongeveer f 1500.

In een slotartikel komt de Rott. op de personele belasting. Na eerst nog van de rentebelasting gezegd te hebben, dat zij aanvankelijk laag moet zijn, maar later bij geleidelijke verhooging tot afschaffing der zout- en zeepaccijnzen in staat kan stellen, pleit zij voor harsening van 't personeel door verruiming der grenzen van vrijstelling en vermindering belasting en verlaging van het percentage van heffing in de onderste lagen met meer progressie in de hogere. Daarbij zou het aanbeveling verdienen de rijksopenten af te schaffen, de uitkeering aan de gemeenten met evenveel te verminderen, en ze desnoodig te vergunnen naar openten dienovereenkomstig te verhoogen.

Het Nieuws toont zich voorstander van een rijks-inkomstenbelasting, maar wil daarenboven ook een wijziging der personele belasting. Die is zelfs nog moediger dan de afschaffing van den zout-accijnz. Van het personeel wil het blad zien afgehaakt de volgende grondslagen: deuren en vensters, omlichtingen, mobilaar; de eerste beide, om licht, lucht en warmte niet langer te belasten, de laatste, omdat die bij uitetek willekeurig werkt en de

heffing van het mobilaar, als de mate van goedheid troffende, naast een inkomstenbelasting eigenlijk niet bestaanbaar is.

In de artikelenreeks van het *Hand*, over den nood der gemeenten en zijn leniging, wordt een stelsel aanbevolen, dat veel overeenkomst heeft met het Pruisische. Als volgt omschrijft het blad zijn systeem:

Persoon, die buiten hun woonplaats grond bezitten of eenig bedrijf uitoefenen, zijn in de gemeenten, waarin hun grondbezit gelegen of hun bedrijf gevestigd is, voor zooveel hun daartuit voortvloeiend inkomen betreft, onderworpen aan de plaatselijke inkomstenbelasting die aldaar wordt geheven. Naamloze vennootschappen, zedelijke lichamen of andere rechtspersonen worden mede naar dezelfde regelen in deze belasting aangeslagen. Inkomsten uit bedrijven worden met dien belasting in elke gemeente waar de onderneming haar zetel, een kantoor, een werkplaats, een winkel of verkoopplaats heeft, of waar een agent gevestigd is die namens haar handelt. Inkomsten van spoorwegmaatschappijen in de gemeenten waar het bestuur gevestigd is, of waar zij een station, een bijzondere exploitatie-afdeeling of een afzonderlijke werkplaats heeft. Voor het geval dat dezelfde nijverheids-onderneming in verschillende gemeenten haar bedrijf uitoefent, worden, evenals voor de spoorwegmaatschappijen, in de wet eenige voorschriften gegeven voor de aanwijzing van dat gedeelte der winst, dat in elke gemeente geacht moet worden verkregen te zijn en daar belast wordt. Ieder ingezetene wordt voorts aangeslagen in de directe plaatselijke belasting zijner woonplaats; maar indien hij inkomsten heeft uit grondbezit in andere gemeenten of uit een bedrijf, dat door hem in andere gemeenten wordt uitoefend, voor welke inkomsten hij in die gemeenten belastingplichtig is, dan worden voor den aanslag in zijn woonplaats die inkomsten van zijn gezamenlijk inkomen afgetrokken, zoodat hij alleen voor het overblijvende wordt belast. Mocht dat overblijvende echter minder bedragen dan een vierde van het geheele inkomen, dan is de gemeente, waarin de belastingsschuldige woont, bevoegd hem niettemin voor een vierde gedeelte van zijn inkomen in de plaatselijke belasting aan te slaan, terwijl de bedragen, waarvoor hij in andere gemeenten is aangeslagen, naar verhouding worden vermindert.

De *Boodschapper* doet een protest hooren tegen de „bedenklijke wijze”, waarop het „Dagblad” de regeering steunt. Totduver zweeg het antirev. orgaan, omdat het wel niemand kan verwonderen, dat een *conservatief* blad een toon aanslaat, die aan antirevolutionairen weinig bevalt. Conservatief en antirevolutionair staan nu eenmaal principieel tegenover elkander, — en die voortdurend met volle instemming leest, wat het *Dagblad* ten beste geeft, behoort natuurlijk niet tot de partij van Groen, die immers kloek en krachtig steeds waarschuwde tegen elke poging om onze partij in de conservatieve wateren te leiden.

Doch thans is spreken plicht; in de *Boodsch.* zet in de volgende regelen uiteen waarom: Intusschen mag thans niet een enkel woord van protest ontbreken, nu het *Dagblad* de beide Ministers, de heeren Mackay en de Savornin Lohman, bespreekt op een wijze, welke aan een deftig en beschaafd blad, als het *Dagbl.* wenscht te zijn, onwaardig is. Het gaat niet aan om mannen als de genoemde Ministers, met een zoo schoon verleden achter zich, mannen van karakter en beginsel voor te stellen als te bezitten „een vlottende natuur”, die hen er toe brengt om met „een niet-conservatieve vlag een conservatieve lading” te dekken. Deze voorstelling achten wij in hooge mate krenkend voor de beide Ministers.

En verder: Ongetwijfeld, de heer de Savornin Lohman noch de heer Mackay zijn, als Ministers, te beschouwen als partij-hoofden. Maar beiden zijn principieele antirevolutionairen en als zoodanig staande tegenover de conservatieve politiek van het *Dagbl.* Wij protesteerden dus zoo krachtig mogelijk tegen de wijze, waarop dat blad tracht die beide mannen voor te stellen als karakterloos en beginselloos mannen, bij wie de macht hoog zoude staan dan het principieel.

In zijn nummer van heden spreekt ook de *Oranjeroc* een woord van protest uit tegen het sterven van 't *Dagblad*, om van wat de ministers zeiden een hulde aan het geestdoodende conservatisme te maken. Wij noemen het onwaardig — zoo zegt ze — mannen als de heeren Mackay en Lohman, die steeds op onduidelijkzinnige wijze getoond hebben karakter en beginsel te hebben, zoó als karakterloos en beginselloos voor te stellen. Het verleden van die beide staatslieden is te schoon en te schitterend; onze partij heeft daarvoor in hen te beslisse en meest principieele voorstanders gehad, dan dat hier niet een woord van ernstig en krachtig protest zich zoude laten hooren, ook al zijn we overtuigd, dat zij geen verdediging noodig hebben.

Buitenland.

Amsterdam, 20 Maart 1890.

Gaan en komen.

Toen de Duitse rijkskanselier indertijd bij keizer Wilhelm I eens zijn ontelg indiende, schreef de vorst op den rand van het verzoekschrift: „Nooit!”

De kleinzoon van keizer Wilhelm heeft anders gedaan en hij had daarvoor zijn gronden, gelijk de kanselier wederom zijn redenen om verlof tot heengaan te vragen; redenen verrat in een brief, twintig bladzijden groot.

Als de volken vol geworden zijn gieten zij

plaaieren uit. Zoo ook hier. De fabriek-inspecteurs of iets anders mogen den druppel geweest zijn die de wolk overvol maakte; de bui hing reeds lang; de breking moest volgen.

Dat de keizer den kanselier niet dan moede

loosliet blijft evenzeer, als dat beide overtuigd waren van de onmogelijkheid verder saam te gaan. Alles is nog aangewend om de afreiding te voorkomen. Behalve de hertog van Coburg hebben de prins-regent van Beieren, de groothertogen van Baden en van Saksen-Weimar

In korte trekken zal ik hier slechts zeer enkele gebreken van Steger's stelsel aanwijzen. Het alles beheersende gebrek is *het ontbreken van een goeden kern*. Het stelsel-Steger diende tot 1882 uitsluitend als parlementair-schrift, want van een correspondentie-schrift wilde de heer Steger vroeger niets weten. Eerst in zijne handleiding van '82 deed de heer Steger eene poging om de stenographie toe te passen als algemeen middel van verkeer, "door zijn stelsel met eenige teekens te voorzien. Steger's poging is evenwel ten eenenmale mislukt. En in de gegeven omstandigheden kan dit ook niet anders. Immers, waar de heer Steger mee had moeten beginnen, dat mee is hij juist geëindigd. De heer Steger erkent dan ook, in strijd met

—

Plaatsgebrek noodzaakt ons vele
Advertentiën tot een volgend nr. uit
te stellen.

ADVERTENTIËN.

Zoo de Heere wil, hopen de
Meer en Meijer
A. KLEINJAN
en Echtgenoot
op Maandag 24 Maart a.s. hunne
25-jarige Echtvereniging
te herdenken.
Kenige Vrienden.
Barendrecht, 18 Maart 1890.

Zoo de Heere wil, hopen onze
geliefde Ouders:
JOHANNES REIJENGA
en
ANJE LOEN
den 24sten Maart a.s. hunne
25-jarige Echtvereniging
te herdenken.
Hunne dankbare Kinderen.
Wouterswoude, 21 Maart 1890.

Getrouwd:
H. VAN DE GRAMPPEL
en
M. PRONK.
Amsterdam, 20 Maart 1890.

Voor de vele en hartelijke bewijzen
van deelneming ondervonden bij het
overlijden van mijnen geliefden Echt-
genoot, betuig ik mede namens mijne
Kinderen mijnen hartelijken dank.
Wed. Adm. VAN DER HOEVEN.
's-Graveland-Capelle, 19 Maart 1890.

Voor de vele en hartelijke bewijzen
van deelneming ontvangen na het
overlijden mijner geliefde Echtgenoot,
betuig ik mijnen innigen dank.
W. A. VAN GRIETHUYSEN.
Gore, 18 Maart 1890. (2636)

Voor de vele bewijzen van belang-
stelling bij de geboorte onzer Dochter
ondervonden, betuigen wij onzen har-
telijken dank.
C. Th. BREEBAART.
A. A. BREEBAART—
DEN HOUTER.
Leiden, 19 Maart 1890.

Bij mijn vertrek naar TRANSVAAL
roep ik allen Vrienden en Bekenden
een hartelijk „vaarwel“ toe.
EDUARD P. L. LAZARUS.
Aan boord van de „Duur“,
20 Maart 1890.

Aan de Chr. School voor Geref.
Schoolonderwijs te Oosterend op Texel
wordt zoo spoedig mogelijk gevraagd

een Onderwijzer
op een salaris van f 400.
Adres: P. JACOBS PLAATMAN,
(2631) Secret.

Aan de Chr. School van den Heer
D. VAN DALEN te Maassluis wordt
gevraagd een

Onderwijzer
met en een zonder hoofdakte, doch
van beslist Geref. beginsel.

Betrekking.

Een burgerjongeling, 24 jaar, zoekt
een fatsoenlijke BETREKKING, onver-
schillig wat, hij is vrij van sterke drank,
kan goed schrijven en vlug rekenen.
Kost en inwoning voldoende. Brieven
lett. A., bij den Boekhandelaar J. W.
WIERDA, Leiden.

Eene Jongedochter

van fatsoenlijke familie, 20 jaren oud,
zag zich met Mei e. k. gaarne geplaatst
in een met Christelijk gezin, liefst ter
assistentie in de huishouding. Er zal
meer op eene goede behandeling dan
op een groot salaris gelet worden.
Brieven franco, lett. D. H., bij den
Boekhandelaar D. MIJS, te Zwij.

Chr. School te Smilde.

Nog met hartelijken dank ontvangen:
Postbrieven 's-Gravenhage f 10; van N.
N. te Boines f 2.50; door Ds. Hulsebos
van S. te Vlissingen f 1; door Ds. Fern-
hout te Zwartsluis van N. N. f 25.

Namens het Bestuur,
Ph. W. H. ESKEES, Voors.
M. FERNHOUT, Secr.
M. SCHANS, Penn.

Lees dit s. v. pl.

Voor slechts f 15.50 sendt onderge-
teekende overal franco, op ontvangst
van postwissel, een volkomen Heeren-
pak, van Buksing of Kamgaren, heel
solied en netjes afgewerkt (geen fabrieks-
werk). Men zende postwissel en maat-
pak en na 8 dagen ontvangt U het
nieuwe pak met het maatpak franco
terug. Men orage Stalen.

Niet naar genoegen, geld terug.
Vele bewijzen van groote tevreden-
heid liggen ter inzage. Beveelt zich
vader aan tot levering van alle soor-
ten, soewel fijne als ordinaire pakken,
overjassen, demissies enz. tot de
meest concurrerende prijzen.

G. J. VRIELINK,
Heerenkleedermakerij te Wesselo
bij Deventer.

Guyana Goud-Exploitatie-Maatschappij, te vestigen te 's-GRAVENHAGE.

Maatsch. Kapitaal: f 1,200,000,
verdeeld in 100,000 Aandeelen, aan Toonder,
elk groot f 12.--.
in stukken van 1, 5, 50 en 100 Aandeelen.

Raad van Commissarissen:

Jhr. J. H. P. VON SCHMIDT AUF ALTENSTADT, Gep. Kapitein ter Zee,
te 's-Gravenhage.
F. J. T. N. BEUKMAN VAN DER WIJCK, Oud Hoofd-Ingenieur van den
Waterstaat en 's-Lands Burgerlijke Openbare Werken in Ned.-Indië,
te 's-Gravenhage.
A. VAN DER WEYDEN, Lid der Firma VAN DER WEYDEN & ZOON, te Am-
sterdam.
GEORGES SOUPE, Gouvernements-gevolmachtigde voor den bouw (adjudi-
cateur) van den Eersten Tonkin-Spoorweg (Phu Lang—Thuongh Lanson)
te Parijs.
J. RAVEAUX, Advocaat te Parijs.

Directie:

T. H. ADR. TROMP, te 's-Gravenhage, Directeur.
P. VAN DIJK, Ridder Nederl. Leeuw, Hoofd-Ingenieur, Oud-Chef van het
Mijnwzen in Nederlandsch-Indië, te 's-Gravenhage, Technisch-Adviseur.

De ondergeteekenden berichten, dat de gelegen-
heid tot Inschrijving op de resterende 40,000 Aan-
deelen in bovengenoemde Maatschappij zal plaats
hebben op

Vrijdag 21 Maart 1890,
van 's morgens 10 tot 's namiddags 5 uur,

ten hunnen kantore, alwaar Prospectussen, Schets-
kaarten en Inschrijvingsbiljetten, van af heden ver-
krijgbaar zijn.

VAN DER WEYDEN & ZOON.

AMSTERDAM, 17 Maart 1890.

HET WERELDBEROEMD

CATZ-ELIXER

wordt UITSLUITEND in VERZEGELDE flesschen
uit onze fabriek verzonden en
is overal verkrijgbaar.

CATZ & ZOON VAN PEKELA, Groningen.

CHOCOLAT MENIER

De grootste Fabriek der Wereld.

Eere-Diploma op alle Tentoonstellingen.

Grooten Prijs, Parijs 1889.

De dagelijksche Verkoop van CHOCOLADE MENIER overtreft
50,000 Kilo's.

Verkrijgbaar bij alle goede Kruideniers, Comestibel Handelaars en Suikerbakkers.

Voor namaaksels wordt gewaarschuwd.

Te bekomen bij:

De H.H. FRANCESCO CIRIO, Nieuwendijk 139; Wed J. GERRIT & ZOON, Warmoesstraat 197; C. B. ELJENRAAM,
Aux Primeurs, Kalverstraat 102; VAN GELSEN & Co., Confiserie Parisienne, Kalverstraat 220; Jacq. Kox, Damstraat 2;
O. OMBREUX, Damrak 81; G. COUREUX, Rembrandtplein 7; M. EHRENBACH, Leliegracht 6, te Amsterdam. — Verkoop in
't groot bij de H.H. S. W. VAN DE VELDE & ZOON, te Rotterdam.

NEDERLAND.

Naaml. Vennootschap van Verzekering op het Leven.
Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 17 Juli 1858, No. 57.

Gevestigd te AMSTERDAM: Keizersgracht No. 245.

Directeuren: Mr. LEONARD WOLTERBECK en Mr. L. I. DUBOURCQ.
Inlichtingen en Prospectussen te bekomen bij den Inspecteur, den Heer
B. G. BOTMAN, te Haarlem, Harmenjanweg 31. en bij Heeren Agenten.

W. G. BOELE, Senior. Hofleverancier.

Oprichter der vroegere Firma
Verkoophuizen **C. J. BOELE & ZOON.** Dépôts:
SIGARENFABRIEK

Amsterdam,
Vijgendam en
Rembrandtplein
Rotterdam,
Hoogstraat en
Wijdemarktsteeg.
's-Gravenhage,
Spuistraat,
Leiden,
Bredestraat.
Utrecht,
Choorstraat.
Groningen,
tusschen
de markten.
Kampen.

Schagen.
Purmerend.
Breda.
Den Helder.
's-Hertogenbosch.
Koog a/d. Zaan.
Dordrecht.
Gorinchem.
Tiel.
Winthoven.
Haarlem.
Driebergen.
Wormerveer.
Penang.
Batavia.
Samarang.
Soerabaja.
Christiania.
Kopenhagen

Gedeponeerd en ingeschreven den 2 November 1888.

KAMPEN.

Gevestigd sedert 1847.

GORDON 2 1/2 Cent

Zevende Algemeene Samenkomst VOOR INWENDIGE ZENDING.

De door den Bond van de Vereenigingen ter Verbreiding der Waarheid
benoemde Commissie tot het houden van de ALGEMEENE SAMENKOMST
VOOR INWENDIGE ZENDING heeft het genoegen bekend te maken, dat
D. V. dit jaar de

Zevende Algemeene Samenkomst voor Inwendige Zending

zal gehouden worden te Amsterdam op Woensdag 7 Mei in „Maison
Stroucken“.

In het vertrouwen daardoor aan het uitgedrukt verlangen te voldoen van
hen, die de vorige Samenkomsten met vrucht en zegen hebben bijgewoond, en
alles in het werk willende stellen wat strekken kan om de 7e Samenkomst,
nog meer dan de zes vorige, aan het voorgestelde doel te doen beantwoorden,
neemt de Commissie de vrijheid, belanghebbenden uit te noodigen:

1. haar zoo spoedig mogelijk bijkomen van adhesie te geven en wenken en
opmerkingen te doen toekomen.
2. voor 1° April kennis te geven, indien men bepaalde Sectiën mocht
verlangden;
3. dat de reeds gevormde Sectiën zich zooveel mogelijk vooraf verstaan over
de regeling harer werkzaamheden en de te behandelen punten en
voorstellen;
4. de vastgestelde voorstellen zoo spoedig mogelijk haar te doen geworden;
5. haar bekend te maken, wie eventueel het presidium eener Sectie op
zich zou willen nemen.

De Commissie heeft maatregelen kunnen treffen, om mochten Sectiën het
verlangen, eene voortgezette vergadering te houden, daarvoor den volgende
dag gelegenheid aan te bieden.

Namens de Commissie voornoemd,

T. M. LOOMAN,

Voorzitter.

AMSTERDAM, 1 Maart 1890.

Christel. School te Buiksloot.

Na onze opgave dd. 29 Jan. jl. (zie Standaard van 31 Jan. jl.) is inge-
komen: E. J. v. H. Amersfoort f 4; W. G. M. Katwijk a/d. R. f 2.50; post-
brieven van f 1 en f 0.08 aan postzegels met poststempel Barneveld, zijnde
„1/2 van de tiende over Januari '90“; door Ds. H. W. van Loon te Amsterdam,
wegens bij Z.W.Ew. ontvangen f 7 en f 2.50; v. d. V. Amsterdam postbrev.
f 2; door Ds. B. v. Schelven Amsterdam (lett. A. B. 22 Jan. jl.) f 2.50; N.
Wichers Groningen f 2.50; de R. Amsterdam f 1; Mevr. Kropff Hoogland
f 2.50; P. N. Versteeg, jaarl. bijdrage Sloten f 2; Ds. v. L. Amsterdam, jaarl.
bijdrage f 2; F. A. G. idem N. A. f 12.50; J. Guldemond Amsterdam idem
f 2; J. J. v. M. Rotterdam f 2.50; Meij. de la Houssaye, een dankoffer f 1,
door C. P. Capelle.

Den Heere (die de harten bewoog) zij de eere; met toebidding van
's Heeren zegen, den vriendelijken gevers en geefsters onze hartelijke dank
gebracht.

Nu is er een tekort van f 50; aan het einde van deze maand hebben wij
weer pl. m. f 45 nodig, zodat wij als vanzelf moeten vragen naar spoedige
en finke hulp.

Geve de Heere ons genade om op Hem ons vertrouwen te stellen, gelijk
Hij ons reeds weer moed en geloof in Hem gaf, om den heer C. GRAAFSTAL
te Amsterdam tot hulponderwijzer te benoemen, die ons berichte gaarne met
April a.s. in dienst te zullen treden.

De nood wordt dus veel grooter, doch de Heere, het Hoofd van zijn
duurgelochte gemeente, bewege de harten van allen, die krachtens zijn wil
en Woord ook voor de jeugd Christelijk onderwijs begeren.

P. G. VAN DRUNEN, Penningmeester.

(2639)

BUIKSLOOT, 18 Maart 1890.

Uitnemend Paaschgeschenk.

De nieuwste Nederl. roman, die in
Indië, Den Haag en Rotterdam speelt, is:
**Een baker op audientie bij Z. E. den
Minister van Binnenl. Zaken, van
ANDRÉ VAN LOEVESTEIN.**

Deze interessante, beziellende gave
geeft blijden moed in lijden en strijden,
richt in 't zedelijk-schoone en siert ons
leven met 't Christ. klaverblad: „Geloof,
Hope en Liefde.“ In 2 groote, fraaie
deelen alom te ontbieden; wordt tegen
toezending van f 6.50 franco verzon-
den door

HINRICHS & Co., Uitgevers,
's-Gravenhage, Prinsengracht 52.

VRAAG Onovertroffen kwaliteit.
CHOCOLAAD Gegarandeerd zuiver
GROOTES Let op den naam.
Fabriek te Westzaan.
Opgericht 1825.

VAN BIJSTERVELD'S ADVOCAAT.

DOOR GEHEEL NEDERLAND VERKRIJGBAAR.

BEKROOND Zilveren Medaille, Brussel, Barcelona; Gouden Medaille
Londen; Eere-Diploma Tunis; Groot Eere-Diploma Reims, (Hoogste Onder-
scheidung).

A. VAN BIJSTERVELD, Likeurstoker, Amsterdam.

ATTEST.

Londen, Mei 1887.

Voor onderzoek is mij toegezonden een monster van
DE JONG'S zuivere oplosbare CACAO;

naar aanleiding daarvan is het mij een groot genoegen te
kunnen verklaren, dat het door mij bevonden is te zijn
van volmaakte zuiverheid en van de hoogst uitmuntende
kwaliteit. Zij overtreft in finen geur en deliciozen smaak
de beste der verschillende soorten CACAO, die tot nu toe
het publiek zijn aangeboden.

(get.) Dr. OTTO HEHNER,

Beëdigd Scheikundige en Secretaris van
the Society of Public Analysts.

B. VETH & Co., Delft.

KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE STOOMBOUWRIJ, WARMOESSTRAAT 106, AMSTERDAM.

CHATWOOD'S BRANDKASTEN

Landré & Glinderman,
Spuistraat 6 en 8,
Amsterdam.

Sedert 25 Jaren

zijn de beroemde echte

**Abshaubins of Anti-
Rhumatische Watten**

bij de Rhumatiek-lidder een goed ont-
haal te beurt gevallen, door hunne
snel werkende verdrijving van de va-
derlandse plaag.

De Hoofddepot-houder, A. BREET-
VELT Az. te Delft, heeft te 30 cent
per pakje verkrijgbaar gesteld bij:
H. J. Kenken Jr., N.Z. Voorburgwal
bij de Molsteeg, Amsterdam.

A. W. Schade & Zonen, idem Leidsche-
straat en Nieuwendijk, in de Vlist.
Meurs & Co., Rapenburg, Amsterdam.
Christiaan Annegarn, id., Paleisstraat
hoek Singel.

Wed. J. P. van Doornenwaard Ham
Koningsplein, Amsterdam.

G. de Barbanson, N. Diep.

Wiebols, Purmerend.

H. Meijer, Haarlem.

G. van der Geur, Waddingeveen.

N. J. Sanders, Leiden.

Iserief & Zonen, 's Hage.

Gez. Willems, Schiedam.

J. H. Keller & Zoon, Rotterdam.

S. J. G. Walf, Westnieuwland, Rott.

N. A. Stempelt, Dordrecht.

W. Waginger Auer, Middelburg.

D. Hildernisse, Goes.

J. Smits, Zierikzee.

J. C. van Aken-Kroonen, Breda.

M. Loosen, Klundert.

Wed. Bosman, Gouda.

J. J. Groenhuizen & Co., Utrecht.

Blanke & Klock, Wijk bij Duurstede.

A. H. Blanke & Co., Culemborg.

Meijuffr. Wed. Fischer, Harderwijk.

W. F. Stierhout, Tiel.

F. Dierkes, te Wagen.

F. A. Stroetman, Arnhem.

C. van Erveld, te Nijkerk o/d. Veluwe.

W. D. Weisfelt, Zutphen.

J. T. Loch, Lochem.

Wed. J. Pondman, Kampen.

Gez. Weghuis, Zwolle.

E. Lakke, Meppel.

Wed. J. A. v. d. Wijk, Assen.

J. den Holder, Terborgh.

Feldbrugge, Gron.

J. L. Tombroek, Franeker.

Gebr. Markus, Leeuwarden.

Adolf de Witte Janneus, Hulet.

Exemplaren van dit Bijblad van „De Standaard” zijn tegen 5 Cents per stuk verkrijgbaar.

SCHOOLRAAD.

Regeling voor de instelling van een Schoolraad, gelijk die door de vier Hoofdvereenigingen met algemeene stemmen is aangenomen.

1. Elk der vier Hoofdbesturen zal worden uitgenoodigd, om, hetzij uit, hetzij buiten zijn midden, drie gedelegeerden te benoemen.

2. Deze twaalf gedelegeerden treden saam onder den naam van Schoolraad voor de Scholen met den Bijbel op.

3. Het aantal leden van dezen Schoolraad wordt thans gebracht op 25, zijnde de twaalf gedelegeerden der vier hoofdbesturen, twaalf gedelegeerden van de Plaatselijke Schoolbesturen, en één lid door deze 24 gekozen.

4. De wijze van verkiezing der twaalf gedelegeerden van de Schoolbesturen wordt bij afzonderlijk reglement geregeld.

5. De taak van dezen Schoolraad zal zijn, om de Scholen met den Bijbel te hulp te komen in al datgene, wat geacht kan worden *aller gemeenschappelijk belang* te zijn. En wel met name; 1. bij de bevordering van de oprichting van Scholen met den Bijbel; 2. bij de bevordering van den pedagogischen bloei der Scholen; 3. bij de beslechting van geschillen, die in den boezem der Scholen rijzen mochten; 4. bij de regeling van het pensioenwezen der onderwijzers, en 5. bij de handhaving en verbetering van de rechtspositie dezer Scholen.

6. Deze Schoolraad ontwerpt zelf de regeling van zijn werkzaamheden, hoort daarover de vier Hoofdbesturen, en stelt die daarna vast.

7. Bij de opstelling van dit Reglement is hij gebonden aan de navolgende beginselen:

a. Optredende als Schoolraad voor de Scholen met den Bijbel versta hij Hieronder alle Scholen voor gewoon en uitgebreid Lager Onderwijs, waarvan het Schoolbestuur, afgezien van bijzondere kerkelijke belijdenis, verklaart, den Bijbel of de H. Schriftuur als Gods Woord, en alzoo als den eenigen regel van wat we te gelooven en te doen hebben, ook voor zijn School te aanvaarden,

b. Alle scholen, die aan deze conditie voldoen, kunnen tot samenwerking worden toegelaten. Deze samenwerking ontstaat door een geheel vrijwillige schriftelijke verklaring van het bestuur der School, dat het zich aan deze organisatie aansluit. Elk Schoolbestuur blijft ten allen tijde vrij den band met deze organisatie los maken, alleen met deze uitzondering, dat dit, hangende een geschil, waarin of dit Bestuur, of een lid ervan of de onderwijzers scheidsrechtelijke uitspraak had ingeroepen, eerst mogelijk wordt, na afloop van deze uitspraak.

c. De Schoolraad eerbiedigt stiptelijk de grenzen, die tusschen zijn Collegie en de Hoofdbesturen aldus worden afgebakend: De Vereenigingen voor Christelijk-Nationaal en voor Gereformeerd Schoolonderwijs blijven zorgen voor de stichting en instandhouding van Scholen met den Bijbel en de opleiding van onderwijzers, maar dragen, behoudens de bepaling bij sub g. laatste lid, de scheidsrechtelijke uitspraak op aan den Schoolraad en verleen hem, zonder hiermede van eigen bevoegdheid tot inspectie afstand te doen, het recht om de scholen te inspecteren.

De Vereeniging *De Unie* blijft zich ten doel stellen, om de algemeene overvaardigheid ten bate van de Scholen met den Bijbel met name door de groote jaarlijkse Collecte en het doen houden van Voordrachten, aan te moedigen, gelijkmatig te leiden en te bewaren voor verspilling van geld door collectant-reizigers.

De Vereeniging van Christelijke Onderwijzers en Onderwijzeressen in Nederland behartigt de belangen van den onderwijzersstand als zoodanig; en werke mede, om, op de wijze hier onder bepaald, den Schoolraad het behartigen der pedagogische belangen mogelijk te maken.

Elk dezer vier Vereenigingen ontvangt van den Schoolraad alle inlichtingen, die zij voor het welslagen van haar arbeid noodig heeft,

Indien zich later andere soortgelijke Vereenigingen van algemeenen aard tot deelneming mochten aanmelden, zal de Schoolraad beslissen op welke wijze aan dit

verzoek kan worden voldaan, doch steeds naar den regel, dat het getal gedelegeerden uit de Schoolbesturen even groot blijve, als dat van de gedelegeerden der Algemeene Vereenigingen.

d. De beide eerstgenoemde Vereenigingen zullen bij de aan haar verbonden Schoolbesturen aansluiting bij den Schoolraad bevorderen.

e. Ter bevordering van oprichting van Scholen met den Bijbel benoemt hij, in of buiten zijn midden, eene Commissie, die door het gansche land de kansen tot vermeerdering van scholen, waar die reeds bestaan, en van de oprichting van scholen in plaatsen, waar die nog ontbreken, nagaat. Indien uit deze inlichtingen blijkt, dat de oprichting eener school door gemis aan inzicht wordt tegengehouden, zendt de Schoolraad een gecommiteerde derwaarts, om belanghebbenden tot de opvatting van deze taak te bewegen, en geeft van den uitslag dezer pogingen kennis aan de Hoofdbesturen van de Vereen. voor C. N. S., van G. S. en van de Unie, opdat deze voor schoolbouw en schoolstichting desnoodig hulpe bieden.

f. Ter bevordering van den bloei der scholen op *paedagogisch terrein*, regelt hij de inspectie; benoemt hij uit of buiten zijn midden een Commissie, die de invoering van een deugdelijk leerplan ter harte neemt; het ontstaan en eenparig in gebruik nemen van een deugdelijke schoollitteratuur bevordert; en na een ingesteld onderzoek diplomata aan de candidaat-onderwijzers uitreikt.

Indien door de kandidaten aantekening voor de kennis in het *leerstellig* wordt verlangd, wordt door elk der beide Vereenigingen de gelegenheid tot verkrijging hiervan, in verband met bovenbedoeld onderzoek opengesteld.

g. Voor de beslechting van geschillen onderscheide de Schoolraad tusschen *gerone* geschillen en geschillen van *kerkelijke aard*.

Voor de eerste soort geschillen benoeme hij een vaste Commissie, waarin ook onderwijzers zitting moeten hebben, welke Commissie plicht en macht heeft, om partijen medeling en schriftelijk te hooren en uitspraak te doen. Geschillen, die zij niet ten einde kan brengen, zendt zij aan den Schoolraad ter beslissing.

Voor de geschillen van kerkelijken aard, benoeme de Schoolraad eveneens een Commissie, die in last heeft. a. ter voorkoming van al zulke geschillen, regelen voor saamwerking van kerkelijk onderscheiden ouders in advies te geven; b. bij de oprichting van scholen, desgevraagd, de Statuten van het Schoolbestuur op dit punt na te zien en c. bij gerezen geschillen een beslechting mogelijk te maken.

Zij geeft daartoe aan de klagende of in geschil zijnde partijen de keuze, of men van haar zelve uitspraak wensch, of wel een scheidsrechtelijke uitspraak van scheidsrechters ad hoc. Indien het eerste, dan benoemt zij zoovele arbiters als er in geschil zijnde partijen zijn, en wel één van elk der richtingen, waartoe deze partijen behooren. Deze saam benoemen dan nog één lid (of twee, zoo het onevengetal d. eischt) en de aldus benoemden doen uitspraak. Verkiest daarentegen één der in geschil zijnde partijen een scheidsrecht ad hoc, dan wordt aan de klagende of in geschil zijnde partijen een groslijst toegezonden, waarop, naar de kerkelijke richtingen ingedeeld, een aantal mannen van goeden naam van elk dezer richtingen voorkomen, en wijzen de klagende partijen elk voor zich aan, wie ze als scheidsrechters wenschen. Acht een der partijen dat er niet op het gros voorkomen, die wenschelijk zouden zijn, zoo kan zij de Commissie verzoeken, die alsmog op het groslijst te plaatsen. De aldus aangewezen kiezen nog één lid of twee, zoo het oneven getal d. eischt, en de aldus saamgetreden doen uitspraak.

Aan deze rechtspraak zijn niet onderworpen geschillen van kerkelijken aard, waarvoor in de statuten der scholen zelve reeds voorziening geboden is.

h. Voor de zaak der *pensionering* van onderwijzers en de *verzorging* van hunne weduwen en wezen, benoemt hij uit, of buiten zijn midden, eene Commissie, die zich met de bestaande Vereenigingen „Johannes” en „Barnabas” in betrekking stelt, en het daarheen tracht te leiden, dat een vaste regeling voor deze aangelegenheid tot stand komt.

i. Voor de handhaving en verbetering van de *rechtspositie der scholen*, benoemt de Schoolraad uit of buiten zijn midden een Commissie, die de Schoolbesturen dient van algemeene regelen voor de beste wijze om zich bij de Overheid aan te melden; met name in zake de rijksbijdrage; geeft advies bij gerezen moeilijkheden; wijst de Hoofdbesturen op hetgeen hunnerzijds bij de Overheid te doen is; en tracht bij de

Regering een meer vrije regeling der examens te verkrijgen.

k. De gedelegeerden, door de vier Hoofdbesturen benoemd, hebben drie jaar zitting, zijn herkiesbaar en treden volgens vast te stellen rooster af.

8. De werkzaamheden van den Schoolraad en zijne Commissiën worden zooveel mogelijk kosteloos waargenomen, met uitzondering van eventueel te benoemen inspecteurs, een bezoldigd secretaris, en de reis- en verblijfskosten van scheidsrechters, gedelegeerden en examinatoren.

9. De Schoolraad houdt éénmaal des jaars een vergadering met de vier Hoofdbesturen en de besturen der Scholen, om de algemeene en gemeenschappelijke belangen van het Schoolwezen met den Bijbel te bespreken. Op deze vergadering brengt elk Hoofdbestuur 10 stemmen uit en elk Schoolbestuur evenveel stemmen, als het scholen onderhoudt, doch niet meer dan drie. Elk der Commissiën boven vermeld, brengt op deze vergadering rapport uit, waarover discussie is toegelaten.

10. De kosten van den Schoolraad worden gedeelt, a. door vrijwillige bijdragen, en b. door een bijdrage uit de kas der Unie.

FORMEEL BEHANDELING.

a. Indien dit voorstel de goedkeuring der afgevaardigden mag wegdragen, zenden zij het aan de vier Hoofdbesturen, die hietoe eerst gemengd, en daarna afzonderlijk, vergaderen.

b. Is dit voorstel door de vier Hoofdbesturen aangenomen, dan benoemen zij de leden voor den Schoolraad.

c. De aldus benoemde leden voor den Schoolraad doen mededeeling van dit plan en van hun optreden aan alle Schoolbesturen van scholen met den Bijbel, en noodigen uit tot toetreding binnen een aan te wijzen termijn.

d. Gelijke mededeeling zenden de Vereenigingen voor Christelijk-Nationaal en Gereformeerd Schoolonderwijs aan de scholen, waarmede zij in contact staan.

e. Zoodra de gestelde termijn voorbij is, en een getal van minstens honderd scholen is toegetreden, wordt overgegaan tot de benoeming van twaalf leden voor den Schoolraad, door deze Besturen.

f. De verkiezing van leden van den Schoolraad door de Schoolbesturen hebben plaats volgens bijgaand reglement, dat de eerste maal door de vier Hoofdbesturen wordt vastgesteld, en vervolgens in de vergadering van den Schoolraad, zie sub 9, kan worden gewijzigd.

REGLEMENT.

1. de Scholen, die zich hebben aangesloten, worden in de maand Januari van elk jaar in twaalf gelijke districten ingedeeld; elk met een ongeveer gelijk aantal, niet Schoolbesturen, maar Scholen. Deze indeeling loopt van Noord naar Zuid, en van Oost naar West.

2. Elk dezer districten verkiest één lid voor den Schoolraad, om één jaar zitting te nemen. De aftredenden zijn herkiesbaar.

3. Voor deze benoeming brengt elk Schoolbestuur zooveel stemmen uit, als het Scholen onderhield in het afgelopen jaar.

4. De eerste maal wordt deze benoeming door de twaalf reeds zittende leden van den Schoolraad geleid, en de dag der benoeming in afwijking van Art. 1 door hem bepaald; in het vervolg geschiedt dit door den geheelen Schoolraad.

5. De stemming voor deze benoeming geschiedt door correspondentie, tenzij de Schoolbesturen van eenzelde district er de voorkeur aan geven, om saam te komen en de stemming door afgevaardigden te doen plaats hebben.

6. Bij stemming door correspondentie worden de Schoolbesturen eerst uitgenoodigd drie leden voor een gros, in volgorde van voorkeur, op te geven. Daarna wordt deze groslijst met opgave van het aantal stemmen, aan de Schoolbesturen toegezonden, die daaruit één lid aanwijzen. Is er op die wijze nog geen volstreekte meerderheid verkregen, dan heeft een tweede vrije stemming en zoo ook deze nog tot geen resultaat leidde, een herstemming uit de twee meestgestemde plaats.

7. Bezwaren tegen deze stemming, waarvan de uitslag terstond gepubliceerd wordt, staan ter beoordeeling van de gewone Commissie van geschillen; en de eerste maal, van een daartoe door de vier Hoofdbesturen aan te wijzen Commissie van vier leden.

8. De benoemde leden treden de eerste maal op, terstond na hunne benoeming, en vervolgens den 1sten Juli van elk jaar.

9. Tusschentijds invallende vacatures blijven openstaan.

Aldus vastgesteld in de Vergadering van de vier Hoofdbesturen op 18 Maart 1890 te Utrecht.

H. PIERSON, Voorzitter.
R. DERKSEN, Secretaris.

Ingezonden Stukken.

(Stukken, die niet geplaatst worden, kunnen niet worden teruggezonden.)

Een protest.

Dezer dagen kwam in verschillende Katholieke dagbladen een ingezonden stuk voor, inhoudende eene motie betreffende den persoonlijk dienstplicht met een verzoek aan alle Roomsche-Katholieke, anti-revolutionaire en conservatieve kievereenigingen in den lande, om van hare instemming met deze motie te doen blijken.

In bedoeld stukje staat o.a. het volgende: „Dat het van algemeene bekendheid is, dat een overgroot gedeelte van het Nederlandsche volk van iedere politieke richting, waaronder geheel de K. K. bevolking, de invoering van algemeenen of persoonlijke dienstplicht, als eene der grootste rampen beschouwt, die het zoude kunnen treffen.”

Schrijver dezes kon na de eerste lezing zijne eigen oogen niet gelooven; daarom herlas hij 't stukje met nog meer aandacht dan den eersten keer. En ja wel, er stond wel degelijk: *waaronder de geheele R.-K. bevolking.*

Wanneer de leden der K.-K. kievereenigingen, die van hare instemming met de bedoelde motie hebben doen blijken, te rade gegaan waren met de openbare meening, dan zou zulk eene onwaarschijnlijkheid waarschijnlijk niet neergeschreven zijn. Met de openbare meening, d.i. mijns inziens niet uitsluitend met de meening van leden van kievereenigingen, kapitalisten, rijke grondeigenaars, fabrikanten, in één woord, met de gezeten en bemiddelde klasse der maatschappij, maar ook met die van den breeden middelstand, de kleine burgerij, de werkende klasse, het proletariaat.

En meeneu nu de ondertekenaars van bovenvermeld stukje, dat deze laatste in 't algemeen tegen persoonlijk dienstplicht zijn? Is het waar, wat vele katholieke dagbladen aangaande deze quaestie schrijven? Openbaart zich de weerzin van het volk zoo tegen persoonlijk dienstplicht, als vele katholieke couranten beweren? Let wel, ik zeg het volk. Hieronder heeft men immers te verstaan al de lagen der maatschappij, niet alleen hen, die een plaatsvervanger kunnen stellen.

Schrijver dezes woont te midden eener landbouwend bevolking in een streek, waar een protestant een witte raaf kan genoemd worden. Herhaaldelijk is hij in de gelegenheid geweest, poolshoogte te nemen van de publieke opinie aangaande de onderhavige quaestie. En daarbij kwam hij tot een besluit, dat hemelsbreed verschilt met de bewering van vele R.-K. dagbladschrijvers en ook met het aangehaalde uit genoemde motie. Hij ondervond al heel spoedig, dat de uitspraken der R.-K. pers niet juist zijn, wanneer zij steunverleende staande houdt, dat het leger *alleen* dan naar de eischen van den volksraad ingericht is, wanneer de plaatsvervangende behouden blijft.

Te zeggen: *het katholieke volk is tegen den persoonlijk dienstplicht* is..... eene onwaarheid. Waarheid is: een gedeelte er van is er tegen, en wel het bemiddelde gedeelte, de rijken.

En wanneer we nu verder gaan en vragen welk gedeelte des volks het meest talrijke is, dan zullen toch wel allen moeten erkennen: het gedeelte, dat met handenarbeid zijn brood verdienen moet; duidelijk gezegd, het gedeelte, dat geen plaatsvervangers stelt.

Ook dit gedeelte heeft — het moet gezegd worden — eenen afkeer van het soldaatje spelen. (Tusschen haakjes zij gezegd, dat ik in 't algemeen spreek.) Het zou stellig, als het mogelijk was, zich die zware verplichting van den hals schuiven. Zoolang echter een leger een noodzakelijk kwaad blijft of niet louter uit vrijwilligers kan samengesteld worden, blijft het voor den minderen man eene rechtmatige grief, dat de rijken zich van die dure, harde verplichting kunnen afkopen.

Vermakelijk is het te zien van welke middelen zich een groot gedeelte van de katholieke pers bedient ter bereiking van haar doel. Om te bewijzen, dat het behoud der plaatsvervanging voor *het volk* gewenscht, nuttig en noodzakelijk is, grijpt zij als het ware naar alles, wat maar onder haar bereik ligt. Tien, twintig argumenten voor één. Zoo doet thans weer opgeld het praattie, dat de invoering van den persoonlijk dienstplicht het ware middel is, om de maatschappij te ontlichten, om het socialisme in de hand te werken. Wanneer ik dit hoor betoogen, (?) komen mij de woorden van den leekedichter voor den geest:

„Veel wordt bewezen, dat toch in den grond niet waar is. En veel is eenwig waar, ofschoon het bewijs niet daar is.”

Wanneer zij, die zoo krachtig te velde trekken tegen de afschaffing der plaatsvervangers, het middel wisten aan de hand te doen, dat ook de min- en onvermogens vrijstelt van den militairen dienst, zouden zij buiten twiifel krachtig in hun streven gesteund worden. Nu dit natuurlijk een vrome wensch is en blijven zal, is de invoering van den persoonlijk dienstplicht een dringende eisch des tijds.

Een katholiek.

„O! bracht de dankbre Europeaan,
in ruiling voor de ontvoerde schatten,
Zóó wijd om 't strand uw golven spatten,
Uw 't hooger licht des geestes aan!”

I.

Deze woorden, van een sints geruimen tijd ontalpen dichter, moeten menigeneen voor den geest komen, nu, in de laatste weken vooral, het koloniale vraagstuk in de nieuwbladen en daarbuiten zóó vaak wordt behandeld. Zoowel in het Moederland als in de Koloniën vinden die woorden van onzen Ter Haar werklank, vooral in latere jaren, en hij die het voorrecht had, de heerlijke streken aan gindsche zijde van den evenaar met eigen oog te aanschouwen, begroot met vreugde elke poging, die ook daár wordt aangewend, op dit gebied!

Moge ook daár ginde helaas! het aantal niet groot zijn van hen, die met liefde gepaard aan ernst denken, aan den Javaan, in wier midden zij voortleven, hunne pogingen zijn niet te miskennen, en vooral zij, die Indië voorgoed hebben gekozen als het land hunner inwonning, doen veel, wat strekken kan om den inlander hooger op te leiden, getuige de vele zendingsscholen, getuige inzonderheid de school te Depok bij Batavia, om van andere inrichtingen niet te spreken!

Ook bij ons te lande wordt de belangstelling in de zaak der zending en voor het lot van den inlander steeds van meerder omvang en beteekenis!

Groot, helaas! veel grooter is het aantal van hen, die Indië beschouwen van eene geheel andere zijde!

Enkel en alleen als het land waarheen men gaat om *geld* te verdienen of bij elkander te krijgen; wat op verre na, niet altijd hetzelfde is! om dan zoo spoedig mogelijk naar Europa weder te keeren!

Desulken, hebben meestal zeer eigenaardige beschouwingen als zij vandaar met fortuin zijn weergekomen, vooral ten opzichte van den inlander die, in hun oog, wel steeds zal blijven wat hij is, wat trouwens den Europeaan die Indië weder den rug heeft toegekeerd, volkomen koud laat, zoo slechts de voordeelen, door behulp van dien inlander verkregen of nog te verkrijgen, grotendeels den Europeaan in de schoot vallen!

Bij zulke beschouwingen van „de Oost” is men het er dan ook vrij wel over eens, dat het een bijzonder vervelend land is, dat weinig afwisseling aanbiedt, zoodat de ondernemende Europeaan dan ook wel eens afdijding gaat zoeken, desnoods in de kampong!

De *Standaard* van 11 Febr. jl. nam in hare kolommen een stuk op over het „Concubinaat in Indië”, een schrijven dat behartiging verdient, wij hopen dat het gelezen en herlezen mag worden! Velen zullen het hierover eens zijn en verheugen dat er toch steeds meerdere stemmen over Indische toestanden opgaan!

Maar, nu er een man optrad, een staatsman, een minister en daár ginde in wijden kring geachte persoonlijkheid, die gedurende een twintigtal jaren zóó veel kwaads daár ginde onder de oogen heeft durven sien: — komt een *Eerste Kamer* als uit de hoogte en keurt het *staatsbeleid* van dien minister af, en tracht dien man ten val te brengen! „Kilieve! heeft de *Eerste Kamer*, zoodaals zij daár vergaderd is, dan zoo bijster veel verstand van die Indische zaken of zeilen wellicht velen van die Heeren op het compas van enkelen? misschien meer ingewijden? Wij moeten het aannemen!”

Ik vroeg eens aan een mijner vrienden die in Londen woont: „Hoe gaat het toch in het Parlement, als men de Indische zaken gaat behandelen?”

„Och! heel eenvoudig”, kreeg ik ten antwoord. Ieder, die vreemd is aan Indië en dat is zoo wat negentig procent, staat dan op om heen te gaan, en zegt: „van die zaken hebben wij toch geen verstand!”

Mocht dit ook eens in Nederland zóó zijn. Koloniën en meerderland zouden er stellig bij winnen!

II.

Wie eens het voorrecht heeft gehad, eenigen tijd te vertoeven op een Zendingsschool in Indië, moet het nog levendig voor den geest staan, hoe een zachte Christelijke sin de maatschappij daarginds als met een suurdeesem heeft doortrokken; en aantrekkelijk is de stemming, die den inlander aldaar beheerscht; een beginsel dat zich niet alleen uitsprekt in het kerkelijke, neen, ook in het burgerlijke leven.

De maatschappelijke toestand op een Depok of in de Minahase geeft getuigenis van een welstand, dien men vaak te vergeefs op andere plaatsen zou zoeken, mogen die plaatsen onder Maleischen of Alfoerschen invloed zijn! Velen, inzonderheid in ons lieve vaderland, laten echter den blik niet zoo ver rondgaan, maar beschouwen de zaken alleen van de praktische zijde.

Zij zien in al die bemoeiingen met den Oosterling niets dan een bedekten of stillen strijd tegen den islam die eigenlijk beschouwd moet worden, als een vijand tegen wien men niet genoeg op zijn hoede kan zijn, een spook dat steeds dreigt. Maar wie de Indische maatschappij van naderbij beschouwt, voor hem valt veel van dat verontrustende weg, maar hij komt welhaast tot de overtuiging, dat van voortgang, dat van ontwikkeling eener zoodanige maatschappij nauwelijks sprake kan zijn.

„Doe wel en zie niet om”; — waar dit de leus moge zijn, is waarlijk de inlander niet moeielijk te regereen naardien hij zóó veel reeds verdragen heeft van eigen hoofden of Europeesche overheerschers.

En zou dan nu, daár waar de banier des kruises geplant is, de inlander eenklaps tegen ons optaan?

Waarlijk! de Hongi-tochten, gelijk Valentijn ons die beschrijft, als tehuis behoorende in de twee voorlaatste eeuwen. Ja! nog in den aanvang van onze negentiende eeuw, zijn daár om te getuigen wat de inlander gedragen en verdragen heeft! Waarlijk het slachtoffer was wel geduldig! en groot, zeer groot is de schuld die Nederland nog te verffenen heeft, en men valle den zending niet hard, maar zij veel eer kentelijk aan den man, die de moed heeft daár heen te gaan waar eer noch tijdelijk voordeel hem wacht!

Hij zuivert daarvan slechts een klein gedeelte der schuld die Nederland nog heeft af te doen bij den bruinen broeder.

III.

Velen zijn er, zoowel in Nederland als in Indië, die gaarne hun stem doen hooren, wanneer er sprake is van de wijze waarop Indië zal ontwikkeld worden, naar zij hopen onder de hoede van *Nederlandsche* leiding, en het moet erkend worden dat inzonderheid zij, die in Indië werkzaam zijn in de dienst van den lande, vaak blijken geven van dien ijver!

Eik stelsteel intusschen dit kan niet anders, zal den stempel dragen van hem, die het ontwerpt, en hiermede dient rekening te worden gehouden.

Enige jaren geleden heeft een controleur bij het binnenlands bestuur in Indië, het gelukkige denkbeeld gehad, een uitstapje te doen naar de Spaansche bezittingen, in den Indischen archipel, de Philippijnen, niet zoo ver van onze Oost-Indische eilanden, gelegen, want Valentijn zegt in zijn hem gewone kortbondigen stijl: „Die van Sangir seggen: dat ze des nachts of des avonds de vuren en lichten van Mindanao kunnen zien branden.”

Deze eilandengroep behoort, zoodaals men weet, aan Spanje, en het kan niet anders of, waar de aard en het karakter van de overheerschende natie, zóó zeer van die van den Nederlander afwijkt, evenzoo de wijze van regereen over den Oosterling, eene gansch andere zal zijn; daárom is ook het verlaag van diens reis met daárop gedane indrukken zeer belang wekkend.

Veel, zeer veel werd dan ook gezien en opgemerkt door dien bezoeker, wat er aan herinnert, dat de Manilla's werden bestuurd, van uit Spanje; een land, waar de Katholieke godsdienst als heerschende is geproclameerd wat evenzeer voor de Koloniën geldig is.

Hierin, kan dit is duidelijk, een Nederlands Indisch ambtenaar van de nieuwere school onmogelijk zich te huis gevoelen, en

vaak niet men dan ook bij lezing van dat verslag den man als de schouders ophalen, waar hij Philippijnen toestanden schetst, die met verlichte geavanceerde denbeelden niet te rijmen zijn!

Af en toe echter erkent de reiziger, dat sommige zaken er toch nog zo slecht niet zijn. Hij zegt dat de inlander er zeer gehecht is aan den priester of dorps geestelijke, moge deze een geboren Spanjaard, kleurling of inlander zijn, al naar gelang rang of kwaliteit. Aan wien de inlander zijn vertrouwen schenkt! Iets waarop onze inlander op Java of daarbuiten zich nog wel eens bedenkt wanneer het mededeelingen betreft die voor den Europeaan, hetzij ambtenaar of particulier gewenscht zouden zijn en geen wonder, want men hoort vaak uit den mond van den huisjongen of anderen, dat het jammer is dat mijnheer weer heengaat.

Dit vereischt ten opzichte van de Spaansche koloniën eenige toelichting.

Spanje heeft sinds geruimen tijd het gewicht er van ingezien, gindsche landen te beheerschen naar eigen inzichten, dat is duidelijk en kan ook niet anders worden verwacht, en het heeft ten opzichte ook van het geestelijk element in het moederland bijzondere bepalingen gemaakt als dit element zich tot de koloniën uitrekt.

Zij, die zich geroepen gevoelen, zich voor den geestelijken stand ten behoeve van de Manila's voor te bereiden, wordt hun gaan daarheen in vele opzichten zeer gemakkelijk gemaakt wat geldelijke en andere hulpmiddelen betreft, maar dit alles geschiedt onder een voorwaarde. Wie eenmaal daar als geestelijke is heengegaan kan nimmer door steun of hulp van de Spaansche regering wederkeren. Dat dan de band daarginds tusschen den priester en den inlander nog al innig moet zijn, volgt vanzelf. Het geldelijk belang van den uitgezonden erlants dan andere drijfveeren ook voor zijn toekomst, dan dit bij onze Nederlanders-Indische ambtenaren, zij mogen geestelijken zijn of niet, het geval is.

Mogen het edele drijfveeren zijn. En nu ge- noeg van de Philippijnen, — dit uitstapje kwam ons noodzakelijk voor, ter toelichting van onze stelling dat de systemen waarnaar Indië geregeerd kan worden, vele en velerlei zijn.

Men heeft het reeds op verschillende wijzen beproefd, en de resultaten zijn dan ook zeer uiteenlopend.

Zonder overdrijving kan men zeggen dat eeniger hand stelsel wat op al te geavanceerde begrippen berust van den Oosterling een karikatuur zal maken, of dit reeds gedaan heeft. Men denkt hier bijv. aan de Japaners, die het eenige jaren geleden ge-

past vonden, in swarten rok en pantalon zich te vertoonen, maar, wat curieus was, ook hunne zoonjes van zes jaar in zulk een pak staken.

Bleef het echter hier maar bij het uiterlijk!

De Javanen van onzen tijd licht reeds om vele zaken, waarvoor zijne ouders nog eerbied gevoelden, en hoe kan het anders? Hunne voorbeelden en voorgangers, hunne meerderen lachen immers evenzeer om alles wat ze vroeger eerbiedigden!

Nadenkende over zaken als deze, komt menigen wijs de vraag op de lippen: Is het eigenlijk ook wel goed, dat wij ons bemoeien met dien Javanen of Maleier daar ginds?.... maar dan klinkt ons in de ooren: „Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eenig- geboren Zoon heeft gezonden,” met een na- klank als deze: „één is uw meester, namelijk Christus, en gij zijt allen broeders.” En zal dan de ééne broeder, die zich gelukkig acht in het bezit van een gewaardeerd goed, ook niet wenschen dat ook de andere broeder hietoe moge geraken?

Het zij er verre van af, dat wij zouden meenen, dat bij de ontwikkeling van den Javanen alleen op het hemelburgerschap zou dienen te worden gezien, en de mensch, de burger van den staat, daarbij wel voorbij zou kunnen worden gegaan. Zoo iets kan alleen

worden verkondigd door hem die beweert of meent dat geestelijke en wereldsche ontwik- keling elkander uitsluiten, en deze stelling is zoo wat mode geworden onder de geavan- ceerden.

Het ongegronde van zulk een beweren be- hoeft [hier niet nader te worden uiteengezet, waardoor dit kleine opstel noodeloos zou worden gerek.

IV.

Zooewel Nederland als Indië mag zich ver- heugen in het bezit te zijn van nadenkende mannen, die zich, en wel na ondervinding opgedaan, na jaren verblijfs daar ginds; op het standpunt bevinden door ons gezocht en aan het hoofd van die rij zien wij — Mr. Keuchenius.

En zulk een man zou door onze Eerste Kamer en door toedoen van zooveel anderen, maar zoo opeens buiten de zaken worden gezet!

Wie dit meent, kent het Hollandsch karak- ter maar ten halve.

Het „die mij eeren, zal ik eeren” moge ook hier in herinnering worden gebracht; een woord waarin ook een Keuchenius zich ster- ker voelt, dan menigen misschien want!

Tegenwerking bestaat op ieder gebied en in

de mechanica wordt ons geleerd: alle werking is gelijk aan hare tegenwerking.... en deze is overal te wachten!

„Er kwam een kille adem uit het Noorden die alle beschaving dreigde te verstikken.” Aan deze woorden van Alex van Humboldt, worden wij onwillekeurig herinnerd in dese dagen waarin het koloniaal beleid van Ne- derland, indien mogelijk, door sommigen op het spel werd gezet.

Het is waar, men kan de zaken opratten op lichtzinnige en op ernstige wijze en Ne- derland is vaak maar al te vrij in de keuze van den weg, dien ze met den Javanen en Ma- leier meent te moeten inslaan.

Zonder echter de smooeste ondankbaarheid te plegen tegen het Oosten, is Nederland niet vrij in die keuze, opdat niet misschien spor- dig, misschien wel later ons aan den wand worde geschreven, of in de ooren moge klin- ken: „Zie, ik zal haastelijk tot u komen. Ik zal uwen kandelelaar van zijn plaats weg- nemen!”

S. v. L.

Wageningen, 5 Maart.

ADVERTENTIËN.

Gevraagd aan de Chr. School te Anjum (Fr.) een

Onderwijzer.

Salaris f 450. Zich ten speedigste met getuisschriften aan te melden bij den Hoofdonderwijzer (2590)

A. A. VAN DER POEL.

Aan de Chr. Ger. School te Zaandam wordt een

Onderwijzer

gevraagd. Adres: Da. M. J. VAN DER HOOGT.

IEEMAND, in een der welvarendste streken woonachtig, wensch

Matten en Tapijten

te verkoopen in commissie of voor eigen rekening.

Adres letter P. Z. bureel Standaard.

Een onderloos Meisje

kan geplaatst worden voor WINKEL- JUFFAOW. Zij die goede getuissen kunnen overleggen en reeds meer in een Winkel werkzaam geweest zijn, komen in aanmerking, loon naar be- kwaamheid en liefst van de Chr. Ger. Gemeente. Brieven bureau van dit blad onder letters P. W. (2530)

Versche Delftsche Roomboter,

franco door geheel Nederland, per 2½ Kilogram a f 0.80 per ½ Kilogram, per 5 Kilogram f 7.75.

Pijne Goudsche Kaas, per ½ K. f 0.40; 2de soort Goudsche Kaas, per ½ K. f 0.35. Te Rotterdam, Schied- am, Delft en 's-Gravenhage worden ook potjes van 1 en 2 Kilogram en seer versche Kipfeters tegen lage prijzen, franco aan huis bezorgd.

Naamstempel op de Boter.

Overische. W. VAN DORP Gm.

DAMES!! Vraagt bij uw Comesti bleshandelaar

Braakman's Gemberkoek.

Op plaatsen waar geen Depot is, worden die gaarne geplaatst. Na ont- vangst van 50 Cents per post, zend ik 2 stuks franco door geheel Neder- land. Adres BRAAKMAN, Haarlem.

R. D. A. v. d. WOUDE, ZWARTSLUIS.

Peluw en Kussens, 2 persoons, goed gevuld, met nieuwe veeren en Linnen Tijk, franco voor f 20.50.

Kapokbed,

dit mooie STORE met mooie Tijk voor f 12.75.

MONSTERKUSSENS fr. a f 2.40 en f 1.45.

Bed- en Peluwvertrek f 4.

Een beste Wollen, Creton en Molton DEKEN f 9.50. Grootte keuze.

Wiegen, ring en wollen Damast gordijntjes, bedje en kus, v. af f 9.75.

Matrassen, Bedden, Dekens, houten en ijzeren Ledeakanten, Waschafels, Nachtkastjes, Ruststoelen, enz.

Vraag Prijscourant met Teekeningen.

Groote Verbetering!

H.H. Rookers!

Vraagt voortaan niets anders dan de gezondheidsfabrik uit de Stoomtabak- en Sigarenfabriek van W. J. v. d. BOOR, te Vlaardingen.

Blijkens chemisch onderzoek is in deze tabaksoort minder dan 1 p.c. nicotine geconstateerd, terwijl verschil- lende Amer. Rooktabakken ca. 5 p.c. nicotine bevatten.

w. g. Dr. P. F. VAN HAMEL ROOS, A. HARMENS Wzn.

Directeuren van het Bureau voor Chem. en Microsc. onderzoek, Amsterdam.

N.B. De tabak staat onder voortdu- rende controle van bovengenoemd Bureau.

De Tarieven der Levensverzekering - Maatschappij „UTRECHT”,

Leidsche Straatweg N. 4 en 5, TE UTRECHT,

zijn volgens de nieuwste statistieke ge- gevens berekend. De deelnemers de- len in 50 %, der netto winst.

Kantoor te Amsterdam, Reika 101.

Aan de Besturen van de Scholen met den Bijbel.

Met dank aan God den Heere, die bergen vlak maakt en zeeën droog, melden wij, dat heden, den 18den Maart, de provisionele regeling van DEN SCHOOLRAAD voor de Scholen met den Bijbel intot stand gekomen. De hoofdbesturen van Chr. Nat. Schoolonderwijs, Geref. Schoolonderwijs, de Unie en de Vereen. voor Onderwijzers, hebben die provisionele regeling met eenparigheid van stemmen aangenomen.

In afwachting van de nadere berichten, die wij weldra aan de School- besturen zullen doen toekomen en van de stappen, die de Vereenigingen van C. N. S. en G. S. n. zullen doen, werd aan het voorloopig moderamen op- gedragen, om reeds dadelijk actief op te treden.

Dese maand toch is voor de besturen der scholen met den Bijbel van groot gewicht. Vóór den laatste dezer maanden de noodige stukken om subsidie te verkrijgen, worden ingezonden. En aangezien nu het Koninklijk Besluit, dat uit den aard der zaak kort, maar niet voor ieder duidelijk is, stipt moet worden opgevolgd, wil men de subsidie niet ontgaan, ontvingen wij de op- dracht onze schoolbesturen de noodige inlichtingen daaromtrent te geven.

Wat moet in dese maand gebeuren?

Allereerst dit. Bij de erven B. VAN DER KAMP te Groningen zijn verkrijgbaar gesteld voor 15 Cts. per stuk, Modellen voor een Rooster van Werkzaamheden. Het zal goed zijn als men zich zoo'n rooster aanschafft, om te zien, hoe die moet worden ingericht. Natuurlijk, dat men dien rooster niet slaatsch heeft te volgen; dat hangt eenvoudig af van het aantal klassen dat de school bevat. Zijn er drie klassen, dan richt men hem voor drie klassen in; zijn er zes, dan kan men dien van Van der Kamp gebruiken. Alleen zal men zien, dat daarop geen plaats is ingeruimd voor de Bijbelsche Geschiedenis. Die rooster moet juist en nauwkeurig worden ingevuld; de Bijbelsche Geschiedenis moet er dus ook op voorkomen. Minstens 18 uren moeten per week aan het gewone Maatschappelijk Onderwijs worden besteed. Bij de 18 uren mogen maar 2 uur Handwerkonderwijs zijn. En mocht een of ander schoolbestuur besluiten om geen onderwijs in de Handwerken te doen geven, dan moet op dien rooster duidelijk vermeld staan, waar de meisjes dan wel dat onderwijs ontvangen. Men lette hier goed op. Niet moet worden vermeld, waar zij het zouden kunnen ontvangen, maar waar zij 't werkelijk krijgen. De onder- wijzers in de handwerken behoeft niet geëxamineerd te zijn in dat vak.

Verder make men zich niet ongerust over het teekenonderwijs. Niets belet de schoolbesturen om b. v. den tijd, dien men voor vormeer bestemd had, nu aan te geven voor teekenen. Alweder heeft men daarvoor geen teekenmeester nodig; de gewone klasse-onderwijzer geeft dat onderwijs.

En eindelijk het onderwijs in de gymnastiek is eerst verplichtend in 1893. Wie dan leeft, dan zorgt. Wil men echter nu reeds de kinderen in den morgenschooltijd wat vrije en orde-oefeningen laten doen op de speelplaats of in het schoolvertrek, dan zette men dat ook op den rooster.

Van dien rooster make men drie afschriften. Eén daarvan hange men na goedkeuring in één der schoolvertrekken op. De twee andere zende men direct naar den arrondissementschoolopziener. Binnen tien dagen moet een exemplaar terugkomen, geteekend door dien schoolopziener met „gezien”, en den datum der onderteekening. Van dien goedgekeurden rooster maakt men dan dadelijk een afschrift en zende dat aan den districtschoolopziener. Mocht de schoolopziener om deze of gene reden beswaar maken om dien rooster goed te keuren, dan wijzige men de zaken die wijziging behoeven. En is men het niet met de gevraagde wijziging niet eens of meent men, dat de schoolopziener zich vergist, dan vrage men onverwijld inlichtingen aan den tweeden onder- geteekende, die dan direct zal adviseeren hoe te handelen, of, indien noodig, rechtskundig advies zal inwinnen.

Ten tweede. Bij den arrondissementschoolopziener zijn te verkrijgen modellen voor een lijst, die aldus moet worden ingevuld. Men versta ons wel. De modellen moeten worden bewaard, maar de lijst moet overeenkomstig deze modellen worden ingericht 1).

Die lijst moet bevatten:

1°. de namen de voornamen en den onderdom van de onderwijzers en onderwijzeressen, die op 1 Januari 11. aan de School verbonden waren. Daar- bij moet tevens worden opgegeven welke acten zij bezitten en of zij ook aan andere scholen werkzaam zijn. Zondagscholen worden natuurlijk niet mee- gerekend die behoeven ook niet te worden vermeld;

2°. het aantal kinderen, dat op 31 December 1889 op de schoollijst voor- kwam, onverschillig of zij toen school waren of niet. Daarbij moet worden opgegeven hoeveel van die kinderen boven de 6 jaar waren.

Van die laatste lijst make men twee afschriften en zende er één aan den districtschoolopziener en één aan den arrondissementschoolopziener.

Het is natuurlijk, dat zowel de rooster als de lijst door het Bestuur moet worden geteekend. Heeft dat Bestuur voor zijne school al rechtsperoonlijkheid verkregen, dan teekenen de voorzitter en de secretaris en anders het geheele bestuur.

Verdere stappen heeft men voor het oogenblik nog niet te doen. Wat ater moet geschieden, zullen wij ook later mededeelen. Voor dit oogenblik zorge men slechts goed en speedig gereed te zijn met dien rooster en die lijst. Vóór den 31sten Maart moet een en ander in orde wezen, anders zou men later in moeilijkheid komen met de subsidie.

Nog eens zij herinnerd, dat men in den weg gekomen moeilijkheden met den schoolopziener oogenblikkelijk aan den tweeden ondergeteekende melde, opdat er dan dadelijk werk van kan worden gemaakt. Niemand denke de Regeering sal 't zoo nauw niet nemen.” want de Minister kan en mag en zal geen subsidie toestaan, als niet alles precies in orde is.

De aanvraag zelve om de subsidie, die aan Gedeputeerde Staten moet worden ingezonden, komt eerst later aan de orde; daarvoor make men zich nu nog niet druk. Maar als nu verder in den loop van dit jaar een vacature onder de onderwijzers ontstaat, of er wordt een ander onderwijzer aangesteld, dan moet het Bestuur binnen 10 dagen nadat sulks is geschied, daarvan bericht zenden aan den District- en aan den Arrondissements-schoolopziener.

Wij hopen, dat hiermede het Kon. Besluit voorshands duidelijk genoeg is vertolkt, en verklaren ons bereid des noodig nog nadere inlichtingen te geven. Speedig doen wij meer van ons hooren. De Heere zegene onze Scholen met den Bijbel en hare besturen!

De Schoolraad voornoemd.

H. PIERSON, Voorzitter.

R. DERKSEN, Secretaris.

(Kivertstraat 40. Rotterdam.)

L. DE GEER, Penningmeester.

Deze lijsten zijn ook bij de erven B. VAN DER KAMP verkrijgbaar.

Instituut van Kinsbergen.

Christ. Kost- en Dagschool voor Jongedames, te Elburg.

PAASCHVACANTIE van 3—17 April.

Prospectussen en adressen ter informatie te be- komen bij de Directrice

H. VAN DUIJM.

Vereeniging ter bevordering van Christ. Lectuur.

Lidmaatschap f 5.— 's jaars. Daarvoor ontvangt men een Ex. van elk werk dat de Vereeniging in den loop des jaars voor de eerste maal uitgeeft, ter gezamenlijke waarde van minstens f 5.—; terwijl men bovendien recht heeft uit het fonds der Vereeniging voor f 5.— aan boeken gratis te kiezen.

Dazer dagen verscheen:

Het Nieuwe Testament als Gids voor het Christelijk Leven,

NAAR HET FRANSCH VAN

P. QUESNEL,

BEWERKT DOOR

J. P. HASEBROEK.

Deel IV : Stuk I. (Het Evangelie van Johannes, Hoofdstuk I—VI) f 1.30.

Ter Perse is, onder anderen: De vertaling van een nieuw Werk van OTTO FUNCKE: DE GESCHIEDENIS VAN JOZEF.

De Catalogus is op franco aanvraag franco en gratis verkrijgbaar en bevondt bij alle boekhandelaren voorhanden.

De Uitgevers,

HÖVEKER & ZOON.

Amsterdam.

„EXCELSIOR.”

Geïllustreerd tijdschrift voor Nederlands Jongelingschap en Volk, onder redactie van

A. J. Hoogenbink en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nrs. van 16 pag. en 12 Nrs. van 8 pag. f 3.50.

Inhoud 15 Maart 1890: P. J. KLOPPERS. Kalvijn en zijne tegenstanders. W. De beek Kidron. (Bij de plaat.) H. Een Afrikaansche held en zijn „mannen”. Uit het leven. Stijlbloemen. Mede- deelingen. Vragenbus. Antwoorden.

De Uitgevers,

Amsterdam. HÖVEKER & ZOON.

VERSCHEENEN:

De Pacificatie

DOOR

Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman.

Prijs f 0.90.

Amsterdam. I. A. WORMSER.

Bij ERVEN B. VAN DER KAMP. Uit- gevers te Groningen, en verder bij den Boekhandel, zijn verkrijgbaar:

I. ROOSTER VAN LESUREN, voor bijzondere lagere scholen, met bijbe- hoorende nota van toelichting.

Prijs f 0.15, fr. p. post f 0.17. Op- geplakt f 0.30, fr. p. post f 0.40. Tegen inzending van postwissel.

II. DE MODELLEN A—F, vastgesteld door Z. F. den Minister van Binnen- Zaken, ter bekoming der Rijksbijdrage voor bijzondere lagere scholen, met eene naar officiële bronnen bewerkte nota van inlichtingen voor de invul- ling van die modellen.

Een compleet stel modellen met nota verkrijgbaar fr. p. post, tegen inzen- ding van postwissel ad f 0.40.

III. MODEL G ten dienste van den arrondissements- en MODEL H ten dienste van den districts-schoolopziener, zoome de Registrars, door deze ambe- naren te houden, van de bijzondere lagere scholen, die op de Rijksbijdrage aanspraak maken, enz.

1 ex. model G met model-register ter kennismaking verkrijgbaar, fr. p. post tegen inzending van postwissel ad f 0.15; 1 ex. model H met model- register idem idem ad f 0.15.

Volledige Prijscouranten der uitgaven op aanvraag verkrijgbaar.

Een uitnemend geschenk voor jongelieden.

Een uitverkoren vat.

Met leven van Johannes Calvijn, aan het Nederlandsche volk verhaald.

Met voorrede van

Dr. J. I. A. PLOOS VAN ANSTEL, en Portret van CALVIJN.

Prijs f 1.20, gebonden f 1.80.

Amsterdam. J. A. WORMSER.

Stoombrouwerij

Koloverancier. „Het Hert,”

van J. A. CORMAN, te Vlijmen.

Het CORMAN'S Stent, scheikundig onderzocht en aanbevolen door Prof. E. A. VAN DER BURG, te Leiden en Dr. VAN HAMEL ROOS, Amsterdam, is het beste, meest versterkende en aangenaamste van smaak.

Prijs: 1/2 Ton f 12; 1/4 f 6.50; 1/8 f 3.50.

Verder uitmuntende Brusselsche Faro, M. Licht, D. Princesse, enz., Billijke prijzen.

Uitgaven van J. A. WORMSER, te Amsterdam.

Werken van Dr. A. KUYPER.

HET WERK VAN DEN HEILIGEN GEEST.

Deel I. Voor de kerk in haar geheel; Dl. II en III. Voor de enkele personen. In fraaie stempelband f 8.90; in- genaaid f 7.50. Afzonderlijke deelen zijn niet verkrijgbaar.

DAGEN VAN GOEDE BOODSCHAP.

I. In den Kerstnacht. II. De Paasch- morgen. III. Op den Pinksterdag. IV. Oud- en Nieuwjaar. Prijs van de geheele serie in vier fraaie stem- pelbanden f 5.60; in vier deelen ingenaaid f 3.60. Elk deel is op zichzelf compleet en verkrijgbaar, geb. a f 1.75, ingen. a f 1.20.

GOMER VOOR DEN SABBATH.

Medita- tien over en voor den Sabbath. Prijs f 1.90; in stempelband f 2.40.

UIT HET WOORD. Bijbelstudien.

Eerste serie, deel II. Tweede serie, deelen I, II, III. Prijs per deel f 3.40. Gebonden f 3.90. Deel I en II van de Eerste Serie zijn uitverkocht.

KONIG UIT DEN ROTSTEEN.

Deel II. Part. prijs f 2.90. Gebonden f 3.40. Deel I is uitverkocht.

DE DRIE FORMULIEREN VAN EENIG- HEID,

voor kerkelijk en huiselijk ge- bruik, benevens het Kort Begrip der Christelijke Religie, uitgegeven door de Predikanten C. A. RENIER en B. VAN SCHELVEN. Zevende Vijf- duizend. Prijs gecartonneerd f 0.40; 25 Ex. f 0.50; 50 Ex. f 1.—. In rood linnen stempelband f 0.90. Dezelfde uitgave met wit papier voor handteekeningen f 2.50.

KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE STOOMDE. WARMBOESTRAAT 106, AMSTERDAM.

DENISON'S

hangende, vaste en verplaatsbare Weegwerktuigen van 50 tot 100,000 KG. zijn voorhanden of kun- nen speedig geleverd worden door:

LANDRE & GLINDERMAN, Spuistraat 6 en 8 Amsterdam.

J. H. Schreuder & Co.

Opvolgers van ALBERDINGK THYM & Co., Haarlemmer Houttuinen 85-87-89. Amsterdam.

STOOMFABRIEK van Vordunsaende

Levensmiddelen, Scheepsprovisien enz. EXPORTEURS NAAR OOST- en WEST-INDIË. Oppericht in 1780.

In 1883 werd dit Fabriekant op de Internationale Koloniale Tentoonstel- ling bekroond met de eenige hoogste onderscheiding voor dit vak — 1ste prijs. (Diplôme d'Honneur.)

Prijscouranten op aanvraag verkrijgbaar.

TER PERSE:

TRACTAAT van den SABBATH.

HISTORISCHE DOGMATISCHE STUDIE, DOOR

Dr. A. KUYPER. Prijs f 1.60. Gebonden f 2.10. Amsterdam. J. A. WORMSER.

J. P. Nauta,

Handeldrukkerij. — VELZEN. Speciale inrichting voor het en goed- koop Handeldrukwerk, als: Rekenin- gen, Nota's, Quittantiën, Adreskaarten, Advieskaarten, HangetiQUetten, Huwe- lijks-Circulaires, Postpapier en Enve- lopen, bedrukt en onbedrukt enz.

Alles tegen spotprijzen.

Vraag e. v. pl. Monsters. Net- te, accurate en vlugge bediening.

Uitgaven van J. A. WORMSER, te Amsterdam.

Werken van Dr. A. KUYPER.

DE VLEESCHWORDING DES WOORDES.

Prijs f 1.90. Gebonden f 2.40.

DE TWAALF PATRIARCHEN.

Bijbelsche Karakterstudien. Prijs net ingebon- den f 1.—; ingen. f 0.75.

TRACTAAT VAN DE REFORMATIE DER KERKEN

Aan de zonen der Refor- matie hier te lande aangeboden op Luthers vierde eeuwfeest. Prijs f 2.50.

„ONS PROGRAM”

Prijs f 3.60, in lin- nen band f 4.50.

„SIOON DOOR RECHT VERLOST.”

Thredre. Prijs f 0.50.

TWEEERLEI VADERLAND.

Prijs f 0.50.

HET CALVINISME EN DE KUNST.

REDE bij de overdracht van het Rectoraat der Vrije Universiteit, op 20 October 1888. Prijs f 0.90.

NIET DE VRIJHEIDSBLOOM, MAAR HET KRUIS.

TOESPRAAK ter opening van de Tiende Deputatenvergadering, in het Eeuwjaar der Fransche Re- volutie. Prijs f 0.40.

EER IS TEER.

Tegen Mr. W. H. DE BEAUFORT'S Gidsartikel: „De Deputatenvergadering”. Prijs f 0.90.

„ONNAUWKEURIG”?

Aan „Het Vader- land”, in zake Mr. W. H. DE BEAUFORT'S Verwoerschrift. Prijs f 0.90.

SCOLASTICA.

Het geheim van echte studie. 2e druk. Prijs f 0.40.

HANDENARBEID.

Overdruk (ter ver- spreiding) uit „De Standaard”. Prijs 0.15; 25 Ex. f 3.—; 50 Ex. f 5.—; 100 Ex. f 8.—.

KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE STOOMDE. WARMBOESTRAAT 106, AMSTERDAM.